

NIIDU VÄÄRTUSTE HINDAMISE JUHEND LISATEGEVUSE TOETUSE MÄÄRAMISEKS

Puisniit ja puiskarjamaa (Fennoskandia puisniitude elupaigatüüp 6530*,
Fennoskandia puiskarjamaade elupaigatüüp 9070)

Hindamisankeedi ja -juhendi on koostanud LIFE IP projekti „Loodusrikas Eesti“ (<https://www.loodusrikaseesti.ee/>) raames Liis Kasari-Toussaint (lkasari@ut.ee), Marianne Kaldra (marianne.kaldra@ut.ee) ja professor Aveliina Helm (aveliina.helm@ut.ee) Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühmast (<https://landscape.ut.ee/>).

LIFE-IP projekti "Loodusrikas Eesti" (ForEst&FarmLand LIFE18IPE/EE/000007) rahastavad Euroopa Komisjoni LIFE'i programm ja projekti partnerid. Väljaanne sisaldab projekti seisukohti ja Euroopa Komisjon ei vastuta selles sisalduva teabe eest.

MAASTIKE
ELURIKKUSE
TOORÜHM

MAELUMINISTEERIUM

KESKKONNAMINISTEERIUM

KESKKONNAAMET

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Hindamisankeedi ülesehitus	3
Hindamisankeedi valimine, täitmine ja esitamine	3
Hindamisankeeti puudutavad selgitused.....	4
A. Taustinfo ala kohta.....	4
B. Ala seisund	5
C. Ala liigiline koosseis.....	10
D. Tagasiside.....	13
Kasutatud kirjandus	14

Sissejuhatus

Pärandniidu hooldamise toetusmeetme ühe lisategevusena on alates 2023. aastast võimalik valida **niidu väärtuste hindamine**. See lisategevus on vabatahtlik ja selle saab maa-ala hooldaja valida kuni kolmel kohustusperioodi aastal kuni kolmele hooldatavale alale. Lisategevuse (hindamisankeedi täitmine ja Keskkonnaametile edastamine) toetusmäär on 10 €/ha.

Lisategevuse **eesmärk** on muuta maahooldaja teadlikumaks hooldatava ala väärtustest ja nende tähtsusest. Seeläbi kasvab ka hooldaja võimekus ala elurikkust iseseisvalt toetada. See omakorda lubab edaspidi muuta toetussüsteemi nõudeid paindlikumaks ja hooldajat usaldavamaks, millest võidab nii hooldaja kui ka loodus. Hooldaja saab oma teadmisi ala väärtustest kasutada ka näiteks loodusturismi arendamisel.

Suurem osa praegustest Euroopas makstavatest maa-ala hooldamise toetustest on **tegevuspõhised**: hooldaja rakendab ainult ettekirjutatud tegevusi ja hoidub keelatud tegevustest. Selline toetuskeem tugineb jäigale elurikkuse hoidmise kavale ning ei arvesta hooldaja vajadusi ja ala eripärasid.

Lisategevuse toetus määratakse niidu väärtuste hindamise ankeedile vastamise eest. Need vastused aitavad hinnata pärandniidu kvaliteeti ja seisundit ning teha kindlaks, kui väärtusliku ja elurikka niiduga on tegemist. Mida parem ja elurikkam on niidu keskkond, seda väärtuslikum on ala.

Hindamisankeedi ülesehitus

Niidu väärtuste hindamise ankeet koosneb A-, B-, C- ja D-osast, kusjuures punkte annad alale B- ja C-osas. Maksimaalselt võib ala saada 145 punkti. Punktisumma ei mõjuta toetussummat, kuid annab hea ülevaate maa-ala väärtustest ja probleemidest.

- A-osa hõlmab peamiselt taustinfot ala praeguste hooldusvõtete ja hooldusajaloo kohta. See teave annab ülevaate niidu seisundist ning aitab mõista, mis on hooldataval alal hästi ja mida saaks teha paremini.
- B-osas tuvastad objektiivsete kriteeriumite põhjal ala seisundi.
- C-osas hindad ala liigilist koosseisu.
- D-osas saad anda hindamisankeedi ja toetussüsteemi kohta konstruktiivset tagasisidet. Sel moel Keskkonnaameti ja Tartu Ülikooli teadlastega suheldes aitad selle lisategevuse võimalikke probleeme edukalt lahendada. Lisaks annad oma arvamusega panuse sellesse, et tulevikus muutub pärandniitude majandamise toetussüsteem veelgi tõhusamaks.

Hindamisankeedi valimine, täitmine ja esitamine

Sobilik hindamisankeet vali **domineeriva elupaigatüübi** järgi. Ankeeti täites käi kogu maa-ala läbi kas sirgjooneliselt või W-kujulise rajana, sest kõik niiduosad ei pruugi olla ühetaolised (eriti suure ala puhul) ja ka taimeliigid ei kasva tavaliselt kõigis niiduosades ühtlaselt.

Elupaigatüübile vastavat hindamisankeeti on soovituslik täiendada hooldusperioodi jooksul mitmel korral. Näiteks rohustu struktuuri on parem hinnata hooldusperioodi lõpus. Ala õierohkust ja liigirikkust tasub hinnata kesksuvel, kui on paljude taimede õitsemise kõrghetk. Kõigi alal kasvavate taimeliikide lihtsamaks tuvastamiseks on niitu mõistlik vaadelda kevadel, kesksuvel ja hilissuvel-varasügisel. Linde on hea vaadelda kevadel ja suve alguses.

Hindamisankeet esita **hiljemalt 1. oktoobril**.

Hindamisankeeti puudutavad selgitused

Järgnevalt on lühidalt lahti seletatud iga küsimuse taust ja vajalikkus. Rohkem teavet puisniitude ja -karjamaade elurikkuse ja hooldamise kohta leiad puisniitude ja puiskarjamaade hoolduskavast, mis on leitav keskkonnaameti kodulehelt.

A. Taustinfo ala kohta

A1. Kas alal on nimi?

Ajaloolise nime teadmine võib osutada kasulikuks, kui peaks tekkima vajadus otsida ala kohta infot **vanadest andmekogudest**.

A2. Millist hooldusmeetodit Sa alal kasutad ja mis kuupäeval hooldamist alustasid?

Ajalooliselt sõltusid **heinatöö** algus ja selle perioodi pikkus rohukasvust, heinakuivatuseks sobivatest ilmadest ning vajadusest alustada suve teises pooles põlluviljade koristamisega. Seega on senine niitude liigirikkus tekkinud ja säilinud tingimustes, kus neid alasid niideti eeskätt kesksuvel, heinamaid oli palju ning neid niideti järk-järgult. Tuleb ka arvestada, et niidetavad niidud olid enamasti ümbritsetud karjamaadest või metsakarjamaadest, mis samuti toimisid niitude liigirikkuse toetajana.

Tänapäeval on Euroopa looduskaitsepraktikas mõne liigi (eeskätt rukkiräägu) järglaskonna elumuse soodustamiseks lükatud niitmise algusaega sunduslikult suve teise poolde. Paraku on regulaarsel hilisel niitmisel väga tugevad **varjuküljed**. Eeskätt mõjutab see niidutaimestiku ohtrussuhteid ja liigirikkust. Konkurentsisuhted muutuvad kiiremini tüseda ja viljaka mullaga niidul. Kuival ja parasniiskel rohumal võib seetõttu hakata hoolimata regulaarsest niitmisest järk-järgult vohama näiteks jäneskastik või sulg-aruluste. Niiskemal niidul kipub ülekaalu saama päideroog, sookastik või pilliroog.

Kuna eri elustikurühmad vajavad erinevat niitmise algusaega, tuleks soodustada **algusaja varieeruvust** nii ühe ala piires kui ka eri alade vahel. Näiteks Rumeenias säilinud traditsioonilistes talumajapidamistes on igal perel neli kuni kuus heinamaad, mida niidetakse igal aastal eri ajal, et tagada pikemas perspektiivis parem heina kvaliteet.

A3. Kas rakendad alal mitmekesist majandamist?

Kui ajalooliselt tagas pärandniidu mitmekesise elustiku traditsiooniliselt hooldatava poolloodusliku koosluse suur pindala, siis tänapäeval tasub elurikkuse säilitamiseks rakendada nn **mitmekesise majandamise** põhimõtet. See tähendab, et ei ole mõistlik kõigil aladel kasutada sarnaseid majandamisvõtteid.

Niidetaval alal tuleks jätta eri aastatel eri kohtadesse **kuni 30% ulatuses** niitmata laiike. Karjatataval alal on kasulik **varieerida** nii ajas kui ka ruumis karjatüüpi (lambad, veised, hobused või kitsed) ning karjatamiskoormust (intensiivse ja mõõduka karjatamisega perioodid ning alad vaheldumisi). Hästi mõjuvad sellised meetmed nagu väikese segakarja pidamine (näiteks hobune, lammas ja veis) ning aeg-ajalt karjatamata laikude tekitamine.

Karjatatavatel aladel võib probleemiks osutada kariloomade valikuline söömine, mistõttu saavad võimust loomade poolt mittedõivad taimed. Ülekarjatamise ilminguna võivad ilmnedu ohakad,

nõgesed jms. Selliste muutuste tugeval ilmnemisel või pigem nende ärahoidmiseks võiks probleemseid kohti lisaks niita või purustada vahetult enne õitsema minemist.

Kui jätab niitmata laiike või vaheldad karjatüüpi ja karjatamiskoormust, siis pakud elupaika väga erinevate vajadustega liikidele, näiteks saavad levida ka niitmisele ja karjatamisele tundlikud soontaimed. Olenevalt ilmastikust võib tekkida samal alal eri aastatel ka biomassi väga erinevas koguses. Seetõttu ongi hea rakendada **nii ajaliselt kui ka ruumiliselt** mitmekesist majandamist.

A4. Kui pikalt on ala olnud hooldatud?

Hooldamisajalugu tundes mõistad paremini niidu praegust seisundit ja saad teha ala hooldamiseks **õigemaid otsuseid**.

A5. Kas ala hooldamine on keeruline või lihtne?

See teadmine on oluline mõistmaks paremini ala reaalseid hooldusvõimalusi ning -tulemusi.

A6. Milliseid maastikuelemente alal ja selle läheduses leidub?

Alal ja selle ümbruses olevad maastikuelemendid mängivad olulist rolli elurikkuse toetamisel, pakkudes **mikroelupaiku** mitmesugustele elustikurühmadele.

A7. Milline on Sinu hinnangul ala elurikkuse seisund?

Sellele küsimusele vastates fikseerid enne B- ja C-osa täitmist enda **isikliku arvamuse** selle kohta, milline on hooldatava maa-ala elurikkuse seisund. Elurikkuse all on mõeldud kogu elustikku: taimed, linnud, imetajad, putukad (näiteks kimalased ja liblikad), ämblikud, kahepaiksed, roomajad jne.

Muutusi võid elurikkuses täheldada näiteks põuase suve järel või pärast karjatamiskoormuse või karjatüübi muutmist. Pärast taastamistegevusi võid näiteks märgata, et alal hakkab kasvama rohkem õitsvaid taimi ja sellest tulenevalt suureneb putukate arvukus, mis omakorda meelitab avatud alale rohkem linnuliike.

A8. Milline on Sinu hinnangul ala üldseisund (keskkonnatingimused ja elurikkus)?

Sellele küsimusele vastates fikseerid enne B- ja C-osa täitmist enda **isikliku arvamuse** selle kohta, milline on hooldatava ala üldseisund.

B. Ala seisund

B1. Milline on kulukihi paksus ja ulatus?

Hästi hooldatud niidul on kulu olematu või vähene: puudub paks, mitmeaastane kulukiht. Regulaarne niitmine ja niite äraviimine või karjatamine mängivad olulist rolli toitainete tasakaalu säilitamises ning on põhitegurid liigirikkuse hoidmisel. Niita (vikati või trimmeriga) tuleb ka puude ja põõsaste alt ning kändude, kuivanud puutüügaste, lamapuidu, kivide, sipelgapesade, märgade laikude jms ümbert.

Ebapiisava hoolduse korral või **hoolduse lõppemisel** muutub niit tootlikumaks, seal hakkavad vohama ekspansiivsed liigid (eriti niiskemal ja viljakamal mullal) ning kogunev kulukiht pärsib niidutaimede idanemist.

Sügisene Laelatu puisniit, kus tänu iga-aastasele hooldusele ei ole kulukihti (pilt: Vikipeedia)

B2. Milline on ala rohurinde struktuur?

Rohurinde struktuuri on hea hinnata **hooldusperioodi lõpus**.

Rohumaa taimestiku **hea struktuur** tagab mitmekesise elustiku. Hea struktuuriga on tegu juhul, kui alal on vahelduvalt nii madala muruga kui ka kõrgema heinaga laiike. Niidetaval alal tuleks jätta 10–30% niitmata, et eri elustikurühmadele jaguks piisavalt varje-, pesa- ja toitumiskohti. Mida suurema pindalaga ja mida vähem liigendatud on niiduala, seda rohkem peaks seal olema niitmata siilusid. Selleks et kulu ei hakkaks kuhjuma, võiksid hooldamata või kõrgema rohustuga laigud olla eri aastatel eri kohtades.

Keskmise struktuuriga on hiljuti taastatud ala, kus niidule omane taimestik pole jõudnud veel taastuda. Selline ala vajab esialgu intensiivsemat hooldust. Taimestiku taastumise kiirus oleneb ala algseisundist ehk sellest, kui tihedalt oli alal enne taastamist puittaimi, kui palju on alal säilinud niidukamarat ning kui palju niidule omaseid taimeliike kasvab ümbruskonnas.

Kehv struktuur tähendab, et enamik alast on madalmurune (alla 7 cm) ja puuduvad kõrgema rohustuga laigud: see viitab, et ala on pigem üle hooldatud. Struktuur on kehv ka siis, kui ala hooldus on ebapiisav ja enamik alast on kõrge rohustuga.

B3. Kui palju on alal õitsvaid putuktolmlemaid taimi?

Heas seisus rohumaal kasvab hulgaliselt taimeliike ning nende seas leidub üle kogu ala ka palju õitsvaid putuktolmlemaid taimi, mis on oluliseks toiduallikaks ja elupaigaks putukatele ning ämblikele.

Putuktolmlemine ehk entomogaamia on taimede tollemise viis, mille korral õietolm kandub tolmuks emakasuudmele putukate abil. Vastutasuks pakuvad taimed putukatele toitu ja elupaika.

Putukate meelitamiseks on taimedel mitmesuguseid **kohastumusi**:

- taimel on silmatorkav, eredavärviline õis, taime kõrglehed on eredalt värvunud, õied lõhnavad ja neis on nektariumit;
- õiekate ja tolmuks on putukatele toiduks;
- õietolmteradel on kleepuv või haakuv välispind;
- õied meenutavad kujult putukat (kärbesõis) või toimivad lõksuna (kaunis kuldking).

Kehvas seisus alal on õitsvaid taimi väga vähe, valdavalt kasvavad seal kõrrelised ja tarnad. Erandiks on niiskem või ajuti üleujutatav ala, kus kõrreliste ja tarnade ülekaal on loomulik.

Õierohkuse soodustamiseks tuleks kasutada mitmekesise majandamise põhimõtet (vaata täpsemalt küsimuse A3 alt). Liikide levimine on tugevalt seotud ka ümbritseva maastiku sidususega: mida rohkem niidulaike ümbruses leidub, seda elujõulisemad on eri liikide populatsioonid. Seepärast on oluline kasutusse võtta ka väikseid jäänukniite ja teha koostööd naabritega, et nende alad soosiks samuti õierohkust.

Rohkete õitsvate taimedega aruniit (pilt: Kristiina Jürisoo)

B4. Kui tihe on alal puude ja põõsaste katvus?

Heas seisus puisniitu iseloomustavad ebakorrapäraselt paiknevad ning sellele piirkonnale ja ökoloogilistele tingimustele omased erivanuselised puud-põõsad ja nende rühmad, mille vahele jäävad niidetavad valgusküllased niidulapid. Puistu optimaalseks katvuseks on 40–59%, luha- ja soopuisniidu ning soostunud puisniidu katvuse alampiir võib olla 20%.

Liiga tihe katvus (üle 70%) ja **liiga hõre** katvus (alla 20%) ei ole puisniidule iseloomulikud ning muudavad seeläbi niidu klassifikatsiooni.

Puiskarjamaal on **põõsaste** osatähtsus tavaliselt väike, sest loomad kahjustavad neid erineval moel (söövad lehti ja võsusid, sügavad end nende vastu), mille tagajärjel põõsad kuivavad. Samas puisniidul võiks põõsaste osakaal olla 10–20%.

Hästi hooldatud Laelatu puisniit, kus eri liiki puude ja põõsaste katvus on sobilik (pilt: Olev Mihkelmaa)

B5. Kui palju kasvab alale peale noort võsa?

Puisniitu ja -karjamaad on tarvis regulaarselt niita ja nende koristada või karjatada, et alale **ei tekiks kulumatti ega võsa**. Niita (vikati või trimmeriga) tuleb ka puude ja põõsaste alt ning kändude, kuivanud puutüügaste, lamapuidu, kivide, sipelgapesade, märgade laikude jms ümbert. Olenevalt puisniidu seisundist ja ilmastikust (taimestiku ja niitmise eripärad) võid viie aasta jooksul ühel suvel niidu jätta niitmata.

Noore võsa pealetung viitab, et niitu **ei ole piisavalt hooldatud**. Sama aasta võsa ei lähe arvesse ning vahet tuleb teha ka noorel võsal ja soovituslikul põõsal.

Hiljuti taastatud ala võid esialgu niita mitu korda suve jooksul, eriti seal, kus on ohtralt võsa, angervaksa ja põldmarja. Optimaalne oleks sel juhul niita kevadel, kesksuvel ja suve lõpus.

B6. Milline on ala puurinde struktuur?

Heas seisus puisniit või puiskarjamaa on liigiliselt ja vanuseliselt **mitmekesise** struktuuriga: alal kasvab eri vanuseklasside puid-põõsaid, sh vanu (läbimõõt üle 30 cm) laia võraga puid, samuti mitmetüvelisi puid. Puiskarjamaal on põõsaste osatähtsus tavaliselt väike, sest loomad kahjustavad neid erineval moel (söövad lehti ja võsusid, sügavad end nende vastu), mille tagajärjel põõsad kuivavad.

Kõige tüüpilisem ja tuntum puisniit on **kuiv pärisaruniit**: kõige sagedasemad puuliigid on seal tamm ning kask, kuid erineval määral kasvab ka kõiki teisi liike. Põõsastest on seal enim leida sarapuud, toomingat, kadakat, mets-õunapuud, pihlakat ning kibuvitsa ja viirpuu liike.

Soostunud puisniidu ja soopuisniidu puurinnet iseloomustavad sookask ning sanglepp, põõsastest kasvab seal sagedamini mitmesuguseid pajuliike, sinist kuslapuud ja porssa.

Luhapuisniidu peamised puuliigid on tamm, kask, haab, pärn ja sanglepp. Põõsastest on kõige silmapaistvam harilik kikkapuu, mis on ühtlasi kaitsealune taim.

B7. Milliseid elustiku mitmekesisust toetavaid elemente alal leidub?

Peale puude ja põõsaste ilmestavad puisniidu maastikku veel eluta looduse objektid ning mitmel moel kuivanud puud. Kõik need elemendid pakuvad elupaika paljudele väikestele, sageli raskesti märgatavatele organismidele. Kasulike elementide hulka kuuluvad näiteks känd, kivi, kivihunnik, looduslik veekogu, niiske laik, lamapuit, õõnsustega puu, tüügaspuu jne. Neid elemente **ei tohi alalt eemaldada**. Erandiks on lamapuit, mis tuleb osaliselt siiski niidult ära viia: regulaarselt niidetaval alal ei saa jätta tuulemurdu korjamata, kuna see hakkab niitmist takistama.

Lisaks üksikutele elementidele tasuks niidule jätta max 0,05 ha suuruseid **puu- ja põõsarühmi** (koos kivide, sipelgapesade, lamapuidu jms-ga), mida ei harvendata ning mille alt ei niideta.

Koiva puisniidul leidub surnud puid, mis pakuvad elupaika mitmesugustele liikidele (pilt: Marianne Kaldra)

B8. Milline on ala valgusrežiim?

Heas seisus puisniitu iseloomustavad üle kogu ala ebakorrapäraselt paiknevad ning sellele piirkonnale ja ökoloogilistele tingimustele omased erivanuselised puud-põõsad ning nende rühmad, mille vahele

jäävad niidetavad valgusküllased niidulapid. Selline valgusküllaste ja varjuliste alade **vaheldumine** loob soodsad tingimused väga elurikka koosluse tekkimiseks ning säilimiseks.

Puisniidud on **Eesti liigirikkaimad** niidud, kuna seal saavad kasvada koos valgusnõudlikud, avatud koosluste liigid ja varju vajavad metsaliigid. Kui kogu ala on kas varjuline või täiesti avatud (valgusrežiim ei vaheldu), siis ei ole need tingimused puisniidule omased. Erandiks on väga väikesed puisniidu laigud (näiteks keset metsa), kus tuleks pigem keskenduda avatud ja valgusküllase ala säilitamisele.

Laelatu puisniit, kus vahelduvad ühtlaselt üle kogu ala valgusküllased ja varjulised kohad (pilt: Marianne Kaldra)

B9. Kas on märke tegevustest, mis taimestikku, mulda või vett kahjustavad?

Kahjustava tegevuse märgid tuleks esimesel võimalusel kõrvaldada: sel juhul väldid taimestiku, mullaelustiku, veekogu või põhjavee pöördumatut kahjustumist.

C. Ala liigiline koosseis

C-osa täitmine on küll vabatahtlik, kuid soovitame seda siiski teha. Sel juhul õpid tavalisi ja kaitsealuseid niiduliike ning ka ekspansiivseid liike **paremini tundma** ning saad aimu niidu seisundist ning probleemidest ja lahendustest.

Võimalikult paljude taimeliikide tuvastamiseks vaatle niitu hooldusperioodi jooksul **mitmel korral**, sest taimed õitsevad eri aegadel ning õitsvaid taimi on lihtsam märgata ja ära tunda. Kevadisi õitsejaid

võid vaadelda juba aprillis-mais, orhideelised õitsevad kõige rikkalikumalt juunis. Taimekasvu ja õitseaja kõrgpunkt on juulis ning hiliseid õitsejaid saad tuvastada augustis.

Niidu taimeliike aitab Sul edukalt määrata spetsiaalne teatmik „**Eesti pärandniitude taimed**“. Selleks et hoida teatmiku suurus käepärasena ka välitingimustes kasutamiseks, sisaldab see vaid kitsast valikut näidisliike iga perekonna, sugukonna ja rühma kohta. Kui näiteks niidul kasvab mõni kelluka liik, mida teatmikus ei ole, siis perekonna äratundmisel läheb punkt ikkagi kirja.

Taimede määramiseks on võimalus kasutada ka tasuta mobiiliäppi – **Flora Ingognita**, mille määramistäpsus liigini on 80% ning perekonnani 90%.

Liike saad **põhjalikumalt määrata** „Eesti taimede kukeaabitsa“ või „Eesti taimede määraja“ abil.

C1. Milliseid positiivseid tunnusliike ala taimede hulgas leidub?

Kui tuvastad alal kasvavate taimede hulgas vähemalt ühe kaitsealuse liigi või vähemalt viis tunnusliiki, siis saab ala **10 lisapunkti**.

Mida rohkem positiivseid tunnusliike alal kasvab, seda **väärtuslikum ja elurikkam** on niit.

C2. Milliseid ekspansiivseid ehk jõuliselt levivaid liike ala taimede hulgas leidub?

Ankeedi loendis on esitatud ka valik liike, mis on **ekspansiivsed**. Need on kohalikku floorasse kuuluvad liigid, mis hakkavad hoolduse lõppemise, alahoolduse, niiskusrežiimi muutumise või väetamise korral niidukoosluses vohama ning tõrjuvad madalakasvulised taimed aegamööda välja.

Üksikisendina või mõõdukal määral siin-seal niidu piires on kõigi taimeliikide esinemine ka liigirikka rohumaal puhul normaalne, kui aga ekspansiivne liik kasvab alal suuremate laikudena või lausa domineerib, siis on see signaal niidu kehvast või halvnevast seisundist.

C3. Milliseid muid taime-, linnu-, imetaja-, kahepaikse-, roomaja-, putuka- ja ämblikuliike oled alal kohanud?

Puisniit on oluline elupaik umbes 50-le **linnuliigile**. Haruldasematest ja kaitsealustest linnuliikidest võid seal kohata näiteks väänkaela, peoleod ning punaselg-õgijat.

Vasakult: väänkael ja peoleo (pildid: Vikipeedia)

Punaselg-õgija (pilt: Vikipeedia)

Euroopa loodusdirektiivi putukaliikidest leidub puisniidul näiteks suur-mosaiikliblikat, sõõrsilmikut ja teelehe-mosaiikliblikat, Kagu-Eesti luhapuisniidul ka haruldast eremiitpõrnikat.

Vasakult: suur-mosaiikliblikas, sõõrsilmik ja teelehe-mosaiikliblikas (pildid: Vikipeedia)

Eremiitpõrnikas (pilt: Vikipeedia)

Kahepaiksetest on puisniidule iseloomulikud tähnikvesilik, rabakonn ja rohukonn.

Vasakult: tähnikvesilik, rabakonn ja rohukonn (pildid: Vikipeedia)

D. Tagasiside

D1. Kas täiendasid hindamisankeeti hooldusperioodi jooksul mitmel korral?

Täienda hindamisankeeti hooldusperioodi jooksul **vähemalt kolmel korral**: kevadel, kesksuvel ja hilissuvel-varasügisel. Näiteks karjatamis- ja niitmistulemust on mõistlik hinnata hooldusperioodi lõpus. Ala õierohkust ja liigirikkust tasub hinnata kesksuvel, kui on paljude taimede õitsemise kõrghetk. Ning kõigi alal kasvavate taimeliikide tuvastamiseks peaksid niitu vaatlema ka kevadel ja augustis.

D2. Kui palju kulus Sul hindamisankeedi täitmiseks ja täiendamiseks aega?

Soovime teada, kui palju aega Sa ankeedi täitmisele ja täiendamisele pühendasid ning kas see panus oli **jõukohane või liiga ajamahukas**.

D3. Kui lihtne või keeruline oli hindamisankeedi küsimustele vastata?

Tahame teada, kas ankeedi küsimused ja juhendi selgitused olid Sulle üheselt **arusaadavad või vajaksid need lihtsustamist** ja ümbersõnastamist. Soovi korral võid täpsustada, millised ankeedi küsimused või juhendi punktid tekitasid segadust või olid keerulised vastata.

D4. Kas Sulle on oluline tunda enda hooldatava pärandniidu väärtusi, mis on seotud elurikkuse ja elupaiga seisundiga?

Teisisõnu soovime teada, kas Sind **huvitab**, kui heas seisus või kui elurikas on Sinu hooldatav ala ja millised liigid seal täpsemalt elavad.

D5. Kas Sinu arvates sobib niitude hooldamise puhul paremini tulemuspõhise või tegevuspõhise toetuse süsteem?

Tulemuspõhise toetuse süsteem on paindlik, arvestab hooldaja vajadusi ja ala eripära ning võimaldab hooldajal katsetada uudseid hoolduslahendusi, mis hoiavad või suurendavad niidu elurikkust. Skeemi keskmes on loodus, mitte fikseeritud tegevuste ja reeglite järgimine. Hooldaja oskab ise jälgida ja hinnata niidu seisundit ning kasutada elurikkust toetavaid hooldusvõtteid. Abiks

on kindlasti ka toimiv nõustamissüsteem ja head infomaterjalid. Toetussumma oleneb ala seisundist ja liigirikusest.

Tegevuspõhise toetuse süsteemi puhul peab ala hooldaja rangelt järgima ettekirjutatud reegleid (näiteks kindel aeg niitmiseks, lubatud ja keelatud majandamisvõtted) ning need reeglid ei olene hooldaja valikutest ega niiduala eripärast. Hooldajal ei ole vaja otseselt teada, kuidas ala seisundit ja elurikkust hinnata ning kuidas niitu parimal moel majandada. Toetussumma on fikseeritud.

D6. Muud kommentaarid

Ootame Sinult ka kõiki muid asjasse puutuvaid **küsimusi, kommentaare ja ettepanekuid**.

Kasutatud kirjandus

Roosaluste, E. 2019. Puisniitude ja puiskarjamaade hoolduskava. Koostatud Keskkonnaameti tellimusel. Tartu.

Mesipuu, M. 2020. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Koostatud Keskkonnaameti tellimusel. Pärandkoosluste Kaitse Ühing.